

CEL MAI COEZIV TEXT POETIC ROMÂNESC: „ȚARA MEA” DE IOAN NENIȚESCU

Prin termenul comun *coeziune* se înțelege – ca și prin sinonimul parțial *coerență* – „legătură internă strânsă între părțile unui întreg” (*Micul dicționar academic*, volumul I, Editura Univers Academic, București, 2001, s.v.), iar prin termenul lingvistic „coeziune” din „teoria textului”, „ansamblul de trăsături care asigură unitatea *sintactică* [subl. aut.] a textului, marcînd legătura în secvența de unități lingvistice (propoziții/fraze) [...]” (M[ihaela] M[ancaș], la *Coeziune 2*, în *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2005), definiție din care se deduce că texte diferite au grade de coeziune variate și că cel mai coeziv text este acela în care „legăturile” între unitățile propozițiilor și frazelor sunt cele mai multe și mai uniform repartizate, pe cînd textul cel mai puțin coeziv este acela în care aceleași tipuri de „legături” sunt mai puține și mai inegal utilizate.

Examinînd, din perspectiva termenului definit, gradele de coeziune ale mai multor texte, medii ca număr de fraze și de propoziții ale acestora, am constatat că poezia *Țara mea* de Ioan Nenițescu (1854-1901) este nu numai text coeziv, ci și cel mai coeziv text poetic românesc, calitate pe care o argumentăm în continuare, relevînd, în special, aspectele sintactice – acestea includ și sensurile morfologico-lexicale, precum și prozodia –, fiind deschiși spre cunoașterea, din aceeași perspectivă, și a altor texte, la fel de coezive sau, posibil, mai coezive.

Poezia *Țara mea* de Ioan Nenițescu este următoarea:

*Acolo unde-s nalți stejari
Și cît stejarii nalți îmi cresc
Flăcăi cu piepturile tari,
Ce moartea-n față o privesc;*

*Acolo unde-s stînci și munți,
Și ca și munții nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți
În dor de țară strămoșesc;*

*Acolo unde-i cer senin
Și ca seninul cer zîmbesc
Femei, ce poartă l-al lor sîn
Copii ce pentru lupte cresc,*

*Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!*

*Acolo unde întâlnești
Cît ține țara-n lung și-n lat
Bătrîne urme vitejești
Și osul celor ce-au luptat;*

*Și unde vezi mii de mormane,
Sub care-adînc s-au îngropat
Mulțime de oștiri dușmane,
Ce cu robia ne-au cercat;*

*Și unde dorul de moșie
Întotdeauna drept a stat,
Și bărbăteasca vitejie
A-mpodobit orice bărbat,*

*Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!*

Noțiunea lingvistică dominantă – căreia i se subordonează celelalte noțiuni conexe invocabile – este aceea de *colon*, prin care se înțelege „Fiecare dintre părțile/membrii în care poate fi împărțită o frază sau o perioadă; nu se suprapune peste nici o delimitare sintactică obișnuită [...], colonul nefiind definit din perspectivă pur sintactică, ci și din punct de vedere prozodic [...]. În special în realizările sale poetice sau retorice, colonul ia forma paralelismului sintactic, construcția introducînd – în plus față de simetrie – o coordonată numerică [...]; colonul ia, astfel, forma de a) bicolon sintactic, cu doi termeni [...]; c) isocolon, frază împărțită total sau parțial în membri sintactici simetrici de dimensiuni asemănătoare [...]”, în *Dicționarul de lingvistică* citat exemplele constînd în fraze extrase din M. Eminescu, D. Anghel, A. Văcărescu, T. Maiorescu, I.L. Caragiale și L. Rebreanu, cel mai amplu isocolon exemplificat aparținînd lui D. Anghel, o frază în proză, formată din opt membri sintactici.

Isocolonul din poezia lui Ioan Nenițescu are șapte membri, delimitați unul de altul prin determinanți propoziționali apozitivi – introduși, invariabil, prin același adverb relativ de loc *unde*, eliptic uneori, deci subînțeles – ai aceluiași determinat, *acolo*, într-o construcție care începe, străbate și încheie întregul text, format, astfel, din două fraze, cum indică și punctuația, fapt care impune constatarea după care 1 text – 2 fraze – 1 colon, totul în cadrul unui paralelism sintactic amplu; de asemenea, fiecare din cele două fraze se repartizează pe câte 4 strofe; frazele sunt formate din propoziții apropiate în număr – 15, respectiv 12 – și în structuri – 3 principale, 7 apozitive, 3 atributive, 2 complementive directe, respectiv tot 3 principale, 4 apozitive, tot 3 atributive și tot 2 complementive directe; repetarea sistematică a perechii de determinanți *acolo unde*, complemente circumstanțiale de loc, în fiecare frază; repetarea constantă, în finalul fiecărei fraze, a asocierilor de lexeme *țara mea și neamul meu cel românesc* și *acolo eu să mor aș vrea – acolo vreau eu să trăiesc*; toate impun concluzia că această poezie, *Țara mea* a lui Ioan Nenițescu, este, sub raport sintactic, cel mai coeziv text poetic românesc mediu ca întindere.

La această coeziune contribuie și repetarea celei de patra strofe în finalul poeziei și, de asemenea, asocierile repetate, în perechi, între aspecte din natură și dominante

etnice, ambele simbolice.

Aceste asocieri sunt următoarele: *stejari – flăcăi, stînci și munți – voinici, cer senin – femei și copii, țara – bătrîne urme vitejești, mormane – oștiri dușmane, dorul de moșie – neamul meu cel românesc*. Ele sunt încadrabile în noțiunea complexă „viață – moarte ome-nească”, concepută ca ciclu repetat și cu loc unic, determinat și determinant. În baza ideii de apărare etnică internă, nu este exces ideologic, cum s-ar părea, evocarea acelor „femei ce nasc copii pentru lupte”, *topos* comun tuturor literaturilor, pînă de curînd.

În cadrul *colonului* exemplificat, variația, necesară pentru evitarea repetării imediate a bicolonului, perceput ca isocolon textual, constă în: inserția unui tricolon între al 5-lea și al 6-lea bicolon, astfel că textul se încheie cu cel de al 7-lea coordonat cu precedentul; subînțelegerea, de două ori, a determinatului *acolo* în tricolon; alternarea intonației enunțiative cu intonația exclamativă.

Prin simplitatea ei doar aparentă, această poezie se aseamănă cu „apa”, complexă structural la analiză.

Prin noțiunile sintactice-prozodice și prin ideație, la care se raportează, din perspectivă structurală, poezia *Țara mea* de Ioan Nenițescu are calitatea de capodoperă a poeziei patriotice, fapt care justifică evocarea ei, la 160 de ani de la nașterea autorului, poet, dramaturg și etnograf, fost membru corespondent al Academiei.

Amalia VOICU

BUCOVINEANUL DIMITRIE MARMELIUC – UN CLASIC AVÎNTAT

Dimitrie Marmeliuc, istoric literar și folclorist, s-a născut pe plaiurile bucovinene la 20 noiembrie 1886 în comuna Liteni, în familia țăranului Nistor Marmeliuc și a soției sale Floarea (născută Paveliuc). Avînd mijloace materiale precare, însă fiind dornic de învățatură, după clasele primare făcute în satul natal este ajutat de cantorul bisericesc local să ajungă la Suceava, unde se bucură apoi de sprijinul renumitului om de cultură Simeon Florea Marian, pentru susținerea examenului de admitere la liceu (1898-1906). Devine unul dintre cei mai străluciți elevi, iar la examenul de bacalaureat sfîrșește indignarea comisiei, formată doar din profesori germani, deoarece se prezentase îmbrăcat în portul popular și cu însemnele tricolore.

Frecventează ulterior cursurile Facultății de Litere a Universității din Cernăuți, iar fiindcă era un student eminent a primit o bursă de 3000 de florini de aur, pentru a putea continua studiile la Viena, și a susținut în 1913 teza de doctorat în filologie clasică. Era încă din anul universitar 1905-1906 membru al societății „Junimea”, unde va desfășura o susținută activitate patriotică, declarîndu-se fățiș împotriva filo-germanismului profesorilor universitari din capitala Bucovinei. În capitala Austro-Ungariei, de asemenea, a intrat în societatea studentescă „România Jună”, unde a făcut eforturi deosebite pentru a sprijini cauza națională românească, fiind astfel ales în anii 1910-1911 președinte al societății respective. În acest sens, a sporit considerabil fondul de carte de acolo și a per-